

Kurią pusę pasirinksi tu?

Reikalingos priemonės: projektorius, kompiuteris (filmukui parodyti), atspausdinti situacijų aprašymai vaikams

Užsiėmimui reikalinga erdvė be stalų, kurioje vaikai galėtų lengvai judėti. O taip pat rekomenduojama vaikams sėdėti ratu (be stalų), kad gerai matytų vienas kitą ir galėtų diskutuoti. Jei reikia – susitarkite su vaikais užsiėmimo taisykles, pvz. kalbame po vieną, nepertraukiame vienas kito ir pan.

1. Apšilimo pratimas: ką pasirinktum, jei.....

Vaikų prašoma atsistoti ir pasakoma, kad prašysime jų pasirinkti vieną iš dviejų pateiktų dalykų – skirtingos patalpos pusės atstovaus vieną iš pasirinkimų ir vaikai turi nueiti atsistoti į tam tikrą klasės pusę pagal tai, ką pasirenka. Vaikų prašoma labai ilgai nemąstyti prieš apsisprendžiant, o po kiekvieno pasirinkimo paprašyti po pora vaikų pasidalinti, dėl ko jie taip pasirinko. Pateikiami tokie pasirinkimų variantai:

- Ką pasirinktum, jei visą gyvenimą reikėtų gerti tik vieną gėrimą – Coca colą ar sultis? (galimi ir kiti gėrimai, pvz. vanduo – arbata; sultys-arbata ir pan) Parodoma, kurioj klasės pusėj turi stotis vaikai, pasirenkantys Coca cola, o kurioj pusėj – sultis.
- Ką pasirinktum, jei visą gyvenimą galėtum dėvėti tik vienos spalvos drabužius – juodus ar geltonus?
- Ką pasirinktum, jei reikėtų atsisakyti vieno daikto visam gyvenimui – išmanų telefoną ar dantų šepetėlį?
- Ką pasirinktum, jei visą gyvenimą galėtum bendrauti su bendraamžiais vien tik internetu, be galimybės susitikti ar vien tik „gyvai“, be skambučių ir pokalbių internetu?
- Ką pasirinktum, jei visą gyvenimą galėtum valgyti tik vieną maistą – sumuštinis ar košes?
- Ką pasirinktum, jei visą gyvenimą galėtum turėti tik vieną, bet gerą draugą ar daug draugų, bet nei vieno tikrai labai artimo?

Galima siūlyti vaikams ir visai kitokius pasirinkimus.

Po pratimo – trumpa diskusija tokiais klausimais:

- Sunku ar lengva buvo pasirinkti? Kodėl?
- Kuo remiantis priimdavot sprendimą (draugas pakvietė, pomėgiais, galvoju, kad taip sveikiau ir pan.)?

- Ar iš pateiktų sprendimų bent vienas buvo teisingesnis už kitą, pvz. geriau / teisingiau gerti Coca colą ar sultis? Valgyti sumuštinis ar košes? Kodėl taip arba kodėl ne?

2. Kurią pusę pasirinksi tu? Patyčių situacijų analizė

Vaikams pateikiami 2 scenarijai, kuomet jų bendraamžiai papuola į dileminę situaciją, susijusią su patyčiomis ir turi „pasirinkti“, kurią pusę palaikytų. Pusei vaikų duodama viena situacija, kitai pusei – kita. Iš pradžių prašoma pagalvoti po vieną, kaip jie elgtųsi toje situacijoje, kokį sprendimą priimtų, kaip paaiškintų, kodėl tokį, o ne kitokį. Sprendimą reikia sau užsirašyti. O tada prašome apsijungti į grupes po 4-5 vaikus (kurie turi tokias pačias situacijas) ir prašoma grupelėje pasidalinti savo sprendimais ir priimti vieną bendrą visai grupei. Po apsitario grupelėse abi situacijos aptariamos visoje klasėje, prašant kiekvienos grupelės pasidalinti savo sprendimais. Rekomenduojama vaikų ne tik paklausti, kaip jie sūlytų elgtis aprašytoje situacijoje ir kodėl, bet taip pat pakviesti įvardinti pasirinkto sprendimo „plusus“ ir „minusus“ (kuo tas sprendimas geras, o kuo – ne).

Svarbu! Scenarijuose naudojami vaikų vardai – rekomenduojame juos pakeisti, jei vardai sutampa su klasėje besimokančių vaikų vardais ir naudoti kitokius.

Pateikiami scenarijai:

1. *Man labai labai reikia patarimo. Turiu gerą draugę, jos vardas Odrė – ji geriausia mano draugė ir mes viską visada kartu veidavom. Bet štai nutiko toks dalykas: mano draugė susipyko su viena klasioko Eva. Kiek žinau, dėl bernų. Eva man ne draugė, bet ir ne priešė. Ir dabar Odrė nori Evai keršyti. Visokių bjaurių dalykų apie ją prišnekėjo ir prašo, kad aš irgi kitiems tai pasakočiau, nors aš nenoriu, nes tai netiesa... O dar Odrė sugalvojo kitą savaitę iš Evos bjauriai pasišaipyti prieš kūno kultūros pamoką. Ir kadangi aš esu geriausia draugė, ji man viską pasakoja ir tikisi, kad aš jau padėsiu Evai atkeršyti ir kartu su ja nesąmones darysiu (pavyzdžiui, ji nori Evos daiktus įmesti į berniukų persirengimo kambarį, kad paskui Evai reiktų ten eiti susirinkti daiktų. Aš numirčiau iš gėdos, jei man reiktų pas bernus į persirengimo kambarį eiti...). O aš nenoriu iš nieko tyčiotis ir galvoju, kad Odrė negerai elgiasi. Ir ką man dabar daryti? Jei pasakysiu draugei, kad ji negražiai elgiasi, tada ji supyks ir man gali keršyti. Jei prisidėsiu prie jos bjaurių darbėlių – jausiuosi blogai, nes man nepatinka patyčios, aš taip nenoriu. Gal man kaip nors išsisukti – apsimesti, kad sergu ir tą dieną neiti į mokyklą? Bet jei nenuėisiu į mokyklą, tėvai sužinos ir gausiu velnių... Žodžiu, visai esu pasimetusi, nežinau, ką daryti... (13 metų Simona)*

Užduotis vaikams:

- Parašyk, kaip siūlytumei elgtis Simonai ir kodėl būtent toks yra tavo pasiūlymas.
- Įvardink, kokios būtų tavo siūlomo pasirinkimo teigiamos pasekmės (plusai ar kas iš to gero), o kokios neigiamos (minusai, grėsmės)?

2. Neseniai atėjau į naują klasę. Klasiokai tokie nieko, kai kurie iškart su manim susidraugavo, netgi turiu du tokius neblogus draugus. Kai tik pradėjau lankyti šią mokyklą supratau, kad naujoje klasėje yra tokios dvi grupelės vaikinių – vieni tokie tipo kieti ir labai populiarūs, kiti – nu negali sakyti, kad atstumtieji, bet su jais mažai kas bendrauja. Ne kartą girdėjau, kad tuos kelis nepopuliariusius „locheliais“ vadina. O ta kietuolių grupė ne kartą šitiems „locheliams“ yra visokių bajorių padarę, kartais net žiaurokų. Žodžiu. Bėda ta, kad aš turiu po vieną neblogą draugą iš abiejų grupių... Vienas, Augustinas, yra iš tos kietuolių grupės ir jis pirmas su manim susidraugavo, pakvietė su kitais per pertrauką žaisti kažį, taip aš gan greitai pritapau klasėje. O kitas, jo vardas Danas, mes su juo gyvenam tam pačiam kieme ir vis einam ir į mokyklą, ir iš mokyklos kartu. Ir kieme susitinkam. Jis draugiškas, mane į svečius kvietė (ir aš ėjau, žaidėm kompu, buvo jėga), bet jis iš tos „lochelių“ grupės... Mes mokykloje mažai bendraujam, nes aš vis su Augustinu ir jo chebra būnu. Augustinas kelis kartus mane su Danu matė ir vis numesdavo komentarą apie tai, tipo, reik man apsispręsti, su kuria aš chebra. Šiandien Augustinas man papasakojo, kad jie planuoja „locheliams“ išbandymą – tokias tipo muštynes organizuoja. Ir sakė, kad jei aš jų chebroj – turiu būtinai prisijungti. Nebežinau ką daryti... Žinau, kad su Augustino chebra draugauti man saugiau, nenorėčiau būti kaip tie nepopuliarūs vaikinai. Bet Danas man patinka, jis mano draugas ir aš visai nenoriu jo mušti... neįsivaizduoju, kaip pasielgti... (12 m. Julijus)

Užduotis vaikams:

- Parašyk, kaip siūlytumei elgtis Julijui ir kodėl būtent toks yra tavo pasiūlymas.
- Įvardink, kokios būtų tavo siūlomo pasirinkimo teigiamos pasekmės (pliusai ar kas iš to gero), o kokios neigiamos (minusai, grėsmės)?

Diskusija po scenarijų aptarimo. Pakvieskite vaikus padiskutuoti keletu klausimų:

- Sunku ar lengva buvo rasti tinkamiausią sprendimą pateiktoms situacijoms? Kodėl?
- Kaip jūs sakytumėt, ar šiose mūsų aptariamose situacijose yra teisingi ir neteisingi pasirinkimai? Kuo remiantis galime tai įvertinti?
- Kaip jūs įvardintumėt, koks kiekvieno mokykloje esančio žmogaus elgesys padėtų kurti saugesnę ir draugiškesnę mokyklą? (vaikų mintis atsakant į šį klausimą galima surašyti ant lentos ar didelio lapo).

3. Socialinės reklamos „Kartu“ peržiūra ir užsiėmimo apibendrinimas

Parodykite vaikams „Vaikų linijos“ adaptuotą socialinę reklamą „Kartu“ (<https://www.youtube.com/watch?v=3PSnQ5sUZLs>)

Po filmuko peržiūros galite pakviesti vaikus pasidalinti savo mintimis, ką įdomaus ar sau svarbaus išgirdo šiame užsiėmime. O taip pat galite apibendrinti užsiėmimą įvardindami tokias svarbiausias mintis:

- Kiekvienas esame atsakingi už savo elgesį ir sprendimus. Kai kurie mūsų pasirinkimai veikia tiek mūsų, tiek kitų žmonių gyvenimus. Palaikydami patyčių iniciatorių patys tampame patyčių dalimi ir sukeliame kitam vaikui skausmą. Pasirinkdami nesityčioti ir padėti tiems, kurie susiduria su patyčiomis – kuriame saugesnę aplinką ir sau ir šalia esantiems.
- Kartais užtenka nedidelio veiksmo, kad patyčios nebesitęstų ar bent šiek tiek sumažėtų. Užtenka nesijuokti iš „kieto“ kitą vaiką žeminančio bajerio – ir tai jau gali sumažinti norą kitą kartą tokį pat „bajerį“ pasakyti.
- Užstoti patyčias patiriantį vaiką gali būti nedrašu ar net nesaugu – svarbu apie pastebėtas patyčias informuoti mokyklos suaugusiuosius.

ŠALTINIS: “Vaikų linija”, bepatyciu.lt, 2018